

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

**BANKACILIK SEKTÖRÜ
YENİDEN YAPILANDIRMA PROGRAMI**

15 Mayıs 2001

İÇİNDEKİLER

I. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ	2
Bankacılık Sektöründeki Gelişmeler	2
Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizleri ve Bankacılık Sektörüne Etkileri	7
II. BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMUNUN TEMEL STRATEJİ VE HEDEFLERİ	10
III. BANKACILIK SEKTÖRÜ YENİDEN YAPILANDIRMA PROGRAMI	13
Bankacılık Sisteminin Mali ve Operasyonel Yapısının Güçlendirilmesi	13
Kamu Bankaları	13
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) Bünyesindeki Bankalar	15
Özel Bankalar	19
Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler	20
Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi	20
Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Rekabet Gücünü Artırıcı Diğer Düzenlemeler	23

BANKACILIK SEKTÖRÜ YENİDEN YAPILANDIRMA PROGRAMI

I. Türk Bankacılık Sektörünün Genel Görünümü

Bankacılık Sektöründeki Gelişmeler

1. Türkiye’de fon akımlarının önemli bir bölümü bankacılık kesimi üzerinden yapılmaktadır. Son yıllarda banka dışı mali kurumların sayısı ve büyüklüğü artma eğiliminde olmakla birlikte, bankacılık sektörü toplam mali sektör aktifleri içinde yüzde 75 civarında paya sahip bulunmaktadır. Banka dışı diğer mali kuruluşların önemli bir kısmının bankaların iştirakleri olduğu gözönüne alındığında mali sektörde bankaların ağırlığının daha da yüksek olduğu görülmektedir.
2. Türk mali sistemi 1980 yılından başlayarak uygulamaya konulan liberal politikalar sonucunda önemli ölçüde yapısal değişikliğe uğramış, dinamizm kazanmıştır. Bu gelişimde, selektif kredi politikalarının kaldırılması, mevduat ve kredi faizlerine serbesti tanınması, liberal kambiyo düzenlemeleri gibi deregülasyona yönelik uygulamaların yanısıra, sektöre ilişkin mevzuat düzenlemelerinin uluslararası normlar seviyesine yükseltilmesi için yapılan çalışmalar da rol oynamıştır.
3. 1980’li yıllarda gerçekleştirilen bankacılık sektörüne girişi, rekabeti ve büyümeyi kolaylaştırıcı yasal ve kurumsal düzenlemelerin de etkisiyle, Türk bankacılık sektörü banka sayısı, istihdam, hizmet çeşitliliği ve teknolojik altyapı konularında hızlı bir genişleme süreci yaşamıştır. Bu kapsamda;
 - 1980 yılında 43 olan banka sayısı 1990 yılında 66’ya, 1999 yılında 81’e yükselmiştir. 2000 yılında 2 bankanın bankacılık izninin iptal edilmesi ile birlikte banka sayısı 79’a gerilemiştir. 2001 yılında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kapsamındaki 5 bankanın Sümerbank bünyesinde birleştirilmesi sonucu 14 Mayıs 2001 itibariyle faaliyet gösteren banka sayısı 74’e inmiştir.

Türk Bankacılık Sektörü (Aralık 2000 itibariyle)

	Toplam Aktif (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Toplam Krediler (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Toplam Mevduat (Milyon Dolar)	Sektör Toplamı İçindeki Pay (%)	Özkaynak (Milyon Dolar)
Kamu	53.151	34,2	13.727	27,0	41.095	40,3	1.450
Özel	73.588	47,4	27.753	54,5	44.349	43,5	8.056
-İlk Beş Banka	50.530	32,6	20.490	40,2	30.102	29,5	7.265
-Diğer	23.058	14,8	7.263	14,3	14.247	14,0	791
Yabancı	8.403	5,4	1.438	2,8	3.300	3,3	547
TMSF Bünyesindeki Bankalar	13.192	8,5	3.311	6,5	13.141	12,9	-3.263
Mevduat Bankaları Toplamı	148.335	95,6	46.230	90,8	101.884	100,0	6.790
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6.902	4,4	4.701	9,2	0	0	1.362
Genel Toplam	155.237	100,0	50.931	100,0	101.884	100,0	8.152

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

- Faaliyette bulunan toplam 74 bankanın 56 adedi mevduat, 18 adedi ise kalkınma ve yatırım bankası statüsündedir. Mevduat bankalarının 4’ü kamusal sermayeli, 26’sı özel sermayeli, 18’i yabancı sermayeli

statüde, 8 adedi ise Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesinde faaliyet göstermektedir.

- 1980 yılında 125.312 olan bankacılık sektöründeki toplam personel sayısı 1990 yılında 154.089'a, 1999 yılında 173.988'e yükselmiş, 2000 yılında ise 170.401'e gerilemiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sonrası yeniden yapılanma sürecinde bankacılık sektöründeki istihdamda önemli bir düşüş yaşanmaktadır.
- 1990'lı yıllarda bankacılık sektörünün dışa açılması ve uluslararası finans sistemi ile bütünleşmesi alanında belirgin bir ilerleme kaydedilmiştir. 1980 yılında 4 olan mali iştirak veya şube statüsündeki yabancı sermayeli banka sayısı 2000 yılında 18'e ulaşmıştır. Yabancı bankaların bankacılık kesiminin toplam aktifleri içindeki payı 1992'de yüzde 3,7'den 2000 yılında yüzde 5,4'e yükselmiştir. Bununla birlikte yabancı bankaların sektör içindeki ağırlığı Türkiye ile benzer gruptaki ülkelerle karşılaştırıldığında halen düşük düzeydedir.
- Bankacılık sektöründe yerli ve yabancı banka sayısının artması ile birlikte kamu bankalarının sistem içindeki ağırlığı azalmıştır. Bankacılık sektörünün toplam aktifleri içinde kamu bankalarının payı 1980 ve 1990 yıllarında yüzde 45 civarında iken bu oran 2000 yılında yüzde 34 düzeyine gerilemiştir.
- Bankacılık sektörü teknolojideki gelişmelere uyum sağlama ve teknolojik altyapıyı geliştirme konusunda önemli bir atılım gerçekleştirmiştir. Son on yıllık dönemde ATM sayısı, on-line bağlantıya sahip şube sayısı, Elektronik Fon Transferi (EFT) ve SWIFT sistemlerinin kullanımı, İnteraktif bankacılık hizmetleri ve internet bankacılığı alanlarında hızlı bir gelişme gözlenmiştir.
- Bankacılık hizmetlerinin çeşitlendirilmesinde önemli bir gelişme sağlanmış, banka kartları ve kredi kartları kullanımı hızla yaygınlaşmıştır. 1992 yılında 1 milyon civarında olan kredi kartı sayısı 2001 yılı Mart ayı itibarıyla 13,6 milyona yükselmiştir.

Bankacılık Sektöründeki Gelişmelere İlişkin Bazı Göstergeler

	1980	1990	1994	1999	2000
Banka Sayısı	43	66	67	81	79
Şube Sayısı	5.954	6.560	6.087	7.691	7.837
On-Line Şube Sayısı	6.938	7.523
ATM Sayısı	..	3.209	4.023	9.939	11.991
POS Sayısı	16.135	188.957	299.950
Personel Sayısı	125.312	154.089	139.046	173.988	170.401
Kredi Kartı Sayısı (Bin)	1.564	10.045	13.408
Banka Kartı Sayısı (Bin)	10.469	24.107	29.560
K. Kartı İşlem Hacmi (Mil. \$)	1.273	12.410	16.413

Kaynak: BDDK, Türkiye Bankalar Birliği,.

4. 1980 sonrası dönemde belli yıllarda yaşanan ciddi ekonomik ve mali sıkıntılara rağmen bankacılık kesiminin finansal büyüklüklerinde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bu çerçevede;

- 1980 yılında 20,8 milyar dolar olan bankacılık sektörünün toplam aktif büyüklüğü (GSMH'nın yüzde 28,6'sı), 1990 yılında 58,2 milyar dolara (%38,2), 2000 yılında ise 155 milyar dolara (%76,9) yükselmiştir.
- Mevduat hacminde de hızlı bir artış gerçekleşmiş ve 1980 yılında 4,3 milyar dolar olan toplam tasarruf mevduatları 2000 yılında 64,4 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. Bu artışta 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren Döviz Tevdiat Hesaplarında kaydedilen yükselme önemli paya sahiptir. Döviz Tevdiat Hesaplarının toplam tasarruf mevduatlarına oranı 2000 yılında yüzde 58,6'ya yükselmiştir. 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren repo işlemlerinin yaygınlık kazanmasıyla birlikte tasarrufların bir bölümü repoda değerlendirilmektedir. Nitekim, 2000 yılı sonu itibariyle müşterilerle yapılan repo hacminin tasarruf mevduatına oranı yüzde 15 civarında gerçekleşmiştir.
- 1990'lı yıllarda bankacılık hizmetlerindeki çeşitlenmenin, Devlet İç Borçlanma Senetlerinin repo yoluyla fonlanmasındaki ve dövizle ilgili vadeli işlemlerdeki artışın bir sonucu olarak bilanço dışı işlemler hızlı bir gelişme göstermiştir. 1992 yılında yüzde 41,4 olan bilanço dışı işlemlerin toplam aktiflere oranı 2000 yılı sonu itibariyle yüzde 100,8'e yükselmiştir.

Bankacılık Sisteminin Finansal Büyüklüklerindeki Gelişmeler (Milyon Dolar)

	1980	1990	1994	1999	2000
Toplam Aktifler	20.785	58.171	52.552	133.533	155.237
Toplam Krediler	11.168	27.342	20.559	40.206	50.931
Menkul Değerler Cüzdanı	1.339	5.997	5.955	22.955	17.848
Mevduat (Bankalararası Mevd. Dahil)	10.188	32.564	33.191	89.361	101.884
-Tasarruf Mevduatı	4.288	19.343	24.190	58.807	64.352
-TL	4.288	11.914	8.612	24.701	26.628
-YP	..	7.429	15.578	34.106	37.724
Mevduat Dışı Kaynaklar	1.289	11.760	9.019	22.934	29.435
-Yurt Dışı Bankalar	..	3.460	2.675	12.073	16.284
Özkaynaklar+Kar	1.147	5.903	4.409	7.840	11.367
Toplam Aktif / GSMH (%)	28,6	38,2	40,3	71,7	76,9
Toplam Krediler/GSMH (%)	15,4	17,9	15,8	21,6	25,2
Men. Değ. Cüzd./GSMH (%)	1,8	3,9	4,6	12,3	8,8
Tasarruf Mevduatı/GSMH (%)	5,9	12,7	18,5	31,6	31,9
Kamu Bank. Aktifleri/Toplam Sektör Aktifleri (%)	44,1	44,6	39,6	34,9	34,2
Bilanço Dışı İşlemler/Toplam Aktifler (%)	49,5	103,5	100,8

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği.

5. Türkiye'de bankacılık alanındaki yasal ve kurumsal düzenlemelerin değişen koşullara ve uluslararası standartlardaki gelişmelere uyumu konusunda da önemli adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, Haziran 1999'da yürürlüğe giren 4389 sayılı Bankalar Kanunu önemli bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Bu kanun ile uluslararası uygulamalara paralel olarak bankacılık sektörünün düzenleme, gözetim ve denetimi idarî ve malî özerkliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na devredilmiştir. 19 Aralık 1999 tarihli 4491 sayılı yasa ile, bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar olan

süreçte alınması gereken kararların tamamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun yetkisine bırakılmış, BDDK'nın özerk statüsü sağlanmıştır. Bankacılık sektörünün gözetim ve denetiminden sorumlu kamu birimleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu bünyesinde birleştirilerek Kurum 31 Ağustos 2000 tarihinden itibaren fiilen çalışmaya başlamıştır.

Bankacılık Sektörü Düzenleme, Gözetim ve Denetim Çerçevesindeki Gelişmeler

1999 yılı Haziran ayında yürürlüğe giren 4389 Sayılı Bankalar Kanunu ve bu kanunda değişiklik yapan 4491 sayılı yasa ile bankacılık sisteminin düzenleme, gözetim ve denetim çerçevesinin uluslararası kriterlere ve Avrupa Birliği normlarına uyumu konusunda önemli aşamalar kaydedilmiştir.

4389 sayılı yasa ve bu çerçevede yapılan diğer düzenlemeler ile;

- Bankaların mali bünyelerinin güçlendirilebilmesi amacıyla asgari sermaye miktarları artırılmış,
- Bankaların sermaye yeterliliğinin ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslarda değişikliğe gidilmiş,
- Banka kredileri için genel karşılık ayrılmasına başlanılmış,
- Tahsilinde güçlük yaşanan krediler için ayrılacak özel karşılıklarla ilgili düzenlemeler yapılmış,
- Mali bünyesi bozulan bankalar hakkında alınacak tedbirler detaylı olarak belirlenmiş,
- Banka kaynaklarını istismar eden banka sahipleri ile kanuna aykırı işlemlerde bulunan yöneticilerin cezai ve şahsi sorumlulukları açıkça hüküm altına alınmış ve bunlara ilişkin cezalara caydırıcı nitelik kazandırılmış,
- İdari para cezası uygulaması getirilmiştir.

4491 sayılı yasa ile Bankalar Kanunu'nda yapılan ilave ve değişiklikler ile;

- Bankaların kullandırabilecekleri kredilere ilişkin hükümler Avrupa Birliği direktiflerine uyumlu hale getirilmiş,
- Mali tabloların konsolidasyonu ve konsolide denetim konularında Kurum'a daha kapsamlı yetki verilmiş,
- Sistemde faaliyet gösteren bankaların mali bünyelerinde meydana gelebilecek zaafiyet nedenlerinin belirlenmesi ve buna göre gerekli önlemlerin süratle alınarak uygulamaya konulmasına ilişkin hükümler daha kapsamlı hale getirilmiş,
- Alınan önlemlere rağmen mali bünyeleri iyileştirilemeyen bankaların gerektiğinde Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilerek rehabilitasyona tabi tutulmalarına ve yeniden yapılandırılmalarına olanak sağlanmış,
- Bazı bankalarda ortaya çıkabilecek sorunların sistem bütününe sirayet etmesini önleyecek düzenlemeler yapılmış,
- Özel finans kurumları bankalar kanunu içine alınmıştır.

4389 sayılı yasada öngörüldüğü şekilde, Şubat 2001'de;

- Bankaların karşılaştıkları risklerin izlenmesini ve kontrolünü sağlamak üzere kuracakları iç denetim sistemleri ile risk yönetim sistemlerine ilişkin esas ve usulleri belirlemek amacıyla "İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik",
- Bankaların sermaye yeterliliği standart oranının konsolide ve konsolide olmayan bazda hesaplanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek suretiyle mevcut ve potansiyel riskler nedeniyle oluşacak zarara karşı yeterli sermaye bulundurmalarını sağlamak amacıyla da "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" çıkartılmıştır.

6. Bankacılık sektörünün ekonomi içindeki payı, dışa açılma, teknolojik altyapı, banka hizmetlerinin çeşitliliği ile yasal ve kurumsal çerçeve alanlarındaki olumlu gelişmelere karşın, 1990'lı yıllarda bankacılık sektörünün üretim faaliyetlerini destekleme ve kaynakları uzun vadeli yatırımlara yönlendirme fonksiyonu zayıflamıştır. Nitekim, kredilerin bankacılık sektörünün toplam aktifleri içindeki payı 1990 yılında yüzde 47 iken 2000 yılında yüzde 32,8'e

gerilemiştir. Benzer şekilde kredi/mevduat oranı 1990 yılında yüzde 84 iken, 2000 yılında yüzde 51'e inmiştir. Türkiye'de kredilerin GSMH'ya oranı benzer kategorideki ülkeler ile karşılaştırıldığında oldukça düşük düzeyde kalmıştır.

7. Bankacılık sektörünün mali aracılık fonksiyonunu etkin bir biçimde yerine getirememesinde aşağıda sıralanan faktörler etkili olmuştur:

- **Makroekonomik İstikrarsızlık:** 1990'lı yıllarda yaşanan yüksek ve değişken enflasyon, büyüme hızındaki dalgalanmalar ve sermaye hareketlerinin kırılgan yapısı geleceğe yönelik belirsizlikleri artırmak suretiyle ekonomik birimlerin kısa vadeli bir bakış açısıyla hareket etmelerine ve Türk Lirasına olan güveni zayıflatarak para ikamesinin hızlanmasına yol açmıştır. Bu sürecin bir sonucu olarak bankaların kaynaklarının vadesi önemli ölçüde kısalmış ve döviz cinsinden yükümlülüklerin toplam kaynaklar içindeki payı belirgin bir biçimde artmıştır.
- **Yüksek Kamu Kesimi Açıkları:** Kamu kesimi açıklarındaki artış ve bu açıkların yüksek reel faizler ile yurtdışı piyasalardan finansmanı bankaların reel ekonomiye kaynak sağlamaktan uzaklaşarak kamu açıklarını finanse etmeye yönelmelerine yol açmıştır. Yüksek reel faizlerin ortaya çıkardığı arbitraj imkanı bankacılık kesiminin yurtdışından borçlanarak kamu açıklarını finanse etmelerini cazip hale getirmiş, bu durum bankacılık sektörünün döviz açık pozisyonlarının artması ile sonuçlanmıştır. Bu eğilim sonucunda, devlet iç borçlanma senetlerinin mevduat bankalarının toplam aktifleri içindeki payı 1990 yılında yüzde 10'dan son yıllarda yüzde 25 civarına çıkmıştır. Devlet iç borçlanma senetlerine sağlanan vergi avantajları ile münzam karşılık ve disonibiliteye ilişkin yasal düzenlemeler de bankaların DİBS portföylerindeki artışta etkili olmuştur.
- **Kamu Bankalarının Sistemi Çarpıtıcı Etkileri:** Kamu Bankaları görev zararlarının zamanında ödenmemesi, ekonomik etkinliğe ters düşen müdahaleler, asli fonksiyonların dışında verilen görevler ve yönetimdeki zayıflıklar sonucunda bu bankaların mali bünyeleri önemli ölçüde bozulmuştur. Kamu bankalarının finansman ihtiyaçlarını kısa vade ve yüksek maliyetle piyasadaki karşılama bir yandan zararlarının gittikçe artmasına, diğer yandan da mali sektörde istikrarsızlık unsuru olmalarına yol açmıştır. Bu durum, piyasalarda faiz oranlarının yüksek seviyelerde seyretmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, kamu bankaları bankacılık işlevini yerine getiremez hale gelmiş ve bu bankalar Türkiye'deki toplam mevduatın yüzde 40'ını toplarken krediler içindeki payları yüzde 25 civarında kalmıştır.
- **Risk Algılama ve Yönetiminin Zayıflaması:** Yukarıda özetlenen gelişmeler sonucunda bankacılık sistemi likidite, faiz ve kur risklerine karşı kırılgan hale gelmesine rağmen, özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısında kamu açıklarının finansmanını kolaylaştırmayı gözetilen

makroekonomik politikalar bankacılık sektörünün bu riskleri algılamasını ve yönetimini ikinci plana düşürmüştür. Mevduat sigorta sisteminden kaynaklanan ve sistemden çıkışa ilişkin sorunlar ile gözetim ve denetim kurumlarının idari ve mali özerkliğe sahip olmaması da risk yönetimindeki zayıflıklarda etkili olmuştur.

8. Bu sürecin bir sonucu olarak Türk Bankacılık Sistemi aşağıda sıralanan yapısal zayıflıklarla karşı karşıya kalmıştır:

- Özkaynak yetersizliği
- Küçük ölçekli ve parçalı bankacılık yapısı
- Kamu bankalarının sistem içindeki payının yüksekliği
- Zayıf aktif kalitesi (kredi yoğunlaşması, grup bankacılığı ve risklerinin yoğunluğu, kredi ve karşılıklar arasındaki uyumsuzluk)
- Piyasa risklerine aşırı duyarlılık ve kırılabilirlik (vade uyumsuzluğu, açık pozisyon)
- Yetersiz iç kontrol, risk yönetimi ve kurumsal yönetim
- Saydamlık eksikliği

9. Yukarıda özetlenen yapısal sorunlar bankacılık sektörünü iç ve dış şoklara karşı oldukça duyarlı ve kırılabilir hale getirmiştir. Bankacılık sektörü 1994 yılında Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz sonucunda önemli kayıplarla karşı karşıya kalmış, üç banka tasfiye sürecine alınmıştır. 1994 krizinin olumsuz etkileri kısa sürede atlatılmış ve bankacılık sektörü 1995 sonrası dönemde dolar bazında yıllık ortalama yüzde 18 civarında bir büyüme göstermiştir. Ancak, bu dönemde Uzakdoğu ve Rusya krizleri ile 1999 yılında yaşanan deprem felaketleri nedeniyle Türkiye ekonomisindeki ciddi daralma bankacılık sektörünü de olumsuz yönde etkilemiştir.

Kasım 2000-Şubat 2001 Krizleri ve Bankacılık Sektörüne Etkileri

10. 2000 yılı başında enflasyonu düşürmek ve ekonomide büyüme ortamını yeniden sağlamak amacıyla kapsamlı bir ekonomik program uygulamaya konulmuştur. Program kapsamında sıkı maliye politikası uygulanması ve yapısal reformların hayata geçirilmesinin yanısıra, enflasyonist beklentileri hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış ve para politikası likidite genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir çerçeveye oturtulmuştur.

11. 2000 yılı başında uygulamaya konulan enflasyonla mücadele programı bankacılık sisteminin bilanço yapısının şekillenmesinde de önemli ölçüde etkili olmuştur. Programın uygulanmaya başlamasıyla birlikte, bankacılık kesimi faiz oranlarının daha da düşeceği beklentisi altında yüksek faizli kaynaklara uzun süre bağımlı kalmamak yönünde hareket etmiştir. Diğer yandan, döviz sepetinin hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış olması, yabancı para cinsinden kaynakları Türk Lirası cinsinden kaynaklara göre daha cazip hale getirmiştir. Bu çerçevede, bankaların bir bölümü kaynaklarının kısa vadeli ve döviz cinsinden, kullanımlarının ise uzun

vadeli ve Türk Lirası cinsinden gelişmesi yönünde bir eğilim içine girmeye başlamıştır.

12. 2000 yılında bankacılık sektörünün aktif yapısında da belirgin bir değişim gözlenmiş ve kredilerin payında önemli bir artış olurken, likiditesi yüksek olan menkul kıymet portföyünün toplam aktifler içindeki payı azalmıştır. Krediler içinde özellikle tüketici kredilerinde çok hızlı bir artış gözlenmiş ve tüketici kredileri bir önceki yıl sonuna göre yaklaşık 4 kat artış göstermiştir. Kredilerde dikkat çeken bir diğer gelişme, mevduattaki yapının tersine, yabancı para cinsinden kredilerdeki artışın sınırlı kalması, Türk Lirası cinsinden kredilerin ise önemli oranda artış göstermesidir. Aktif ve pasif yapısındaki bu gelişmeler sonucunda 2000 yılında bankacılık kesiminin likidite, faiz ve kur risklerine karşı duyarlılığı daha da artmıştır.
13. Bankacılık kesiminin piyasa risklerine karşı duyarlılığının daha da arttığı bir yapıda Kasım 2000 tarihinde yaşanan kriz sonucu faiz oranlarının önemli ölçüde yükselmesi özellikle aşırı gecelik borçlanma ihtiyacında olan kamu bankalarıyla TMSF kapsamındaki bankaların mali yapılarını daha da bozmuştur.
14. Kasım krizi sonrasında alınan önlemler ve yürütülmekte olan Stand By Düzenlemesinin 7,5 milyar dolar tutarında Ek Rezerv Kolaylığı ile desteklenmesi yönünde Uluslararası Para Fonu ile anlaşma sağlanması sonucunda mali piyasalardaki dalgalanmalar kısmen giderilmiş, Merkez Bankasının döviz rezervleri artmış ve faiz oranları kriz ortamına göre önemli ölçüde gerilemiştir. Ancak, Şubat ayında Hazine ihalesi öncesindeki olumsuz gelişmeler uygulanan programa ve kur çıpasına olan güvenin tamamen kaybolmasına neden olmuş ve döviz talebi önemli ölçüde yükselmiştir. Merkez Bankası yüksek seviyedeki bu döviz talebine karşı likiditeyi kontrol etmeye çalışmış, ancak ortaya çıkan likidite sıkışıklığı özellikle kamu bankalarının aşırı düzeyde günlük likidite ihtiyaçları nedeniyle ödemeler sisteminin kilitlemesine neden olmuştur. Bu ortamda uygulanmakta olan döviz kuru sistemi terkedilerek Türk Lirası dalgalanmaya bırakılmıştır.
15. Bu gelişmeler sonucunda bankacılık sektörünün içinde bulunduğu sorunlar daha da ağırlaşmış ve yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Kasım krizi sonrasında likidite ve faiz riski nedeniyle ciddi sorunlar yaşayan bankacılık sektörü Şubat krizi sonrasında ilave olarak kur riskinden kaynaklanan kayıplarla karşı karşıya kalmıştır. Kriz döneminde faiz oranlarındaki hızlı artış bir yandan fonlama maliyetlerini yükseltmek, diğer yandan menkul değerler cüzdanının piyasa değerini azaltmak suretiyle banka bilançolarını olumsuz yönde etkilemiştir. Faizlerdeki yükselme, kısa vadeli fon talebi önemli boyutlarda olan kamu ve fon bankalarının ciddi zararlarla karşılaşmasına yol açmıştır. Likit olan özel ve yabancı bankaların faizlerdeki yükselme nedeniyle karşılaştığı fonlama zararları ise sınırlı kalmıştır. Konsolide bazda değerlendirildiğinde kamu bankaları Türk Lirasının değer kaybından etkilenmezken, özel bankalar kur riski nedeniyle bazı sorunlar yaşamıştır. Yaşanan krizlerin reel sektörde ciddi bir daralmaya yol açtığı dikkate alındığında önümüzdeki dönemde bankacılık kesiminin, aktif kalitesinin

zayıflaması ve kredi riskinin artması ihtimaline karşı önlem alması kaçınılmaz olacaktır.

**Bankacılık Sektörü Net Yabancı Para Genel Pozisyonu
ve
Devlet İç Borçlanma Senetleri Portföyündeki Gelişmeler**

Bankacılık sektörünün 2000 yılı Eylül ayı itibarıyla 18,2 milyar dolar olan vadeli işlemler hariç döviz açık pozisyonu Mart 2001 itibarıyla 12,2 milyar dolara gerilemiştir. Vadeli işlemler dahil edildiğinde aynı dönemde döviz açık pozisyonu 874 milyon dolardan 479 milyon dolara inmiştir. Bankacılık sistemindeki döviz pozisyon açığının önemli bir bölümü fon kapsamındaki bankalardan kaynaklanmaktadır. Kamu bankalarının açık pozisyonu oldukça düşük düzeydedir. Mart 2001 itibarıyla özel bankaların döviz açık pozisyonları vadeli işlemler hariç tutulduğunda 6,2 milyar dolar, dahil edildiğinde ise 429 milyon dolar düzeyindedir.

Bankacılık Kesimi Yabancı Para Net genel Pozisyonundaki Gelişmeler (Milyon Dolar)

	Ocak 2000		Eylül 2000		Mart 2001	
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
Kamu Bankaları	-177	-191	-1	-22	-66	-25
Ozel Bankalar	-6.061	-773	-9.637	-847	-6.185	-429
TMSF Bankaları	-5.345	-2.684	-6.271	-4.910	-4.552	-4.670
Yabancı Bankalar	-1.201	-60	-2.112	-78	-1.131	4
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	-2	91	-168	33	-226	-29
Toplam	-12.786	-3.617	-18.189	-5.824	-12.160	-5.149
Toplam (Fon Bankaları Hariç)	-7.441	-933	-11.918	-914	-7.608	-479

Kaynak: BDDK.

(1) Vadeli İşlemler Hariç Yabancı Para Net Genel Pozisyonu (2) Vadeli İşlemler Dahil YP Net Genel Pozisyonu (yasal sınırlamaya esas olan değer)

Kriz döneminde kısa vadeli faizlerin yanı sıra devlet iç borçlanma senetlerinin ikincil piyasa faiz oranlarının da önemli ölçüde yükselmesiyle birlikte bankaların menkul kıymetler portföyünün piyasa değeri azalmıştır. Ancak, Mart ayının ikinci yarısından itibaren DİBS ikinci el faiz oranlarında bir gerileme eğilimi başlamış bulunmaktadır. Bu gelişme bankaların menkul değerler cüzdanındaki değer azalışını sınırlandıracaktır. Diğer yandan kamu ve fon bankalarının portföylerinde tuttıkları sabit faizli DİBS'lerin bir bölümünün değişken faizli kağıtlarla değiştirilmesi veya erken itfa edilmesi bankaların kamu kağıtları portföyleri nedeniyle karşılaşılabilecekleri kaybı azaltacaktır.

Bankaların Devlet İç Borçlanma Senetleri Portföyündeki Gelişmeler (Trilyon TL.) (*)

	1999 Aralık		2000 Eylül		2000 Aralık	
	Toplam DİBS Portföyü	Toplam Aktif lere Oranı (%)	Toplam DİBS Portföyü	Toplam Aktif lere Oranı (%)	Toplam DİBS Portföyü	Toplam Aktif lere Oranı (%)
Kamu Bankaları	4.490	17,8	7.151	22,4	7.977	22,3
Özel Bankalar	8.202	26,5	9.074	20,3	9.621	20,0
Yabancı Bankalar	1.866	36,2	2.219	34,8	2.053	29,8
TMSF Bankaları	4.075	55,4	5.249	60,7	8.018	90,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	235	6,88	423	10,1	391	8,4
Toplam	18.868	26,2	24.115	25,1	28.060	26,9

Kaynak: BDDK.

(*) DİBS portföyü ; menkul değerler cüzdanı, bağlı menkul değerler ve repo için tutulan DİBS'leri n toplamıdır.

16. Kur rejiminin terkedilmesi nedeniyle ortaya çıkan güven bunalımı ve istikrarsızlığı süratle ortadan kaldırmak, ekonominin yeniden yapılandırılmasına yönelik altyapıyı oluşturmak amacıyla Hükümet tarafından Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı uygulamaya konulmuştur. Bu programın ana unsurlarından birisi bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede BDDK'nın bankacılık sektörüne yönelik temel stratejileri ve sektördeki sorunlara yaklaşımındaki temel ilkeleri ve bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönelik uygulama programı izleyen bölümde sunulmaktadır.

II. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun Temel Hedef ve Stratejileri

17. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun **temel misyonu**; bankaların ve özel finans kurumlarının piyasa disiplini içerisinde sağlıklı, etkin ve dünya ölçeğinde rekabet edebilir bir yapıda işleyişi için uygun ortamı yaratmak ve bu sayede ülkenin uzun vadeli ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunmaktır.

18. BDDK üstlendiği sözkonusu misyonu yerine getirmek için gerekli düzenleyici ve denetleyici çerçeveyi yaratacak, uygulayacak ve geliştirecektir. Bu süreçte Kurumun **temel hedefleri**;

- *Sektörün etkinliğini ve rekabet kabiliyetini artırmak* – kamu kesiminin kontrolündeki bankaların sektör üzerindeki bozucu etkilerinin ortadan kaldırılması, bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi, aracılık maliyetlerinin düşürülmesi, grup bankacılığı ve mali olmayan faaliyetlerinin en aza indirilmesi-
- *Sektöre güveni kalıcı kılmak* – piyasa disiplini ve sistemde yeralanların “kendi sorumluluklarını almaları” ilkesi çerçevesinde, kamunun bilgilendirilmesine yönelik düzenlemelerin yapılması, yeterli, anlaşılabilir ve doğru bilginin zamanında piyasaya ulaştırılması, muhasebe ve raporlama sisteminde uluslararası standartlara erişilmesi, taşınan riskler hakkındaki bilgilerin herkese açık ve ulaşılabilir olduğu şeffaf bir ortamın sağlanması-
- *Sektörün ekonomi üzerinde yaratabileceği zararları asgariye indirmek* –bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek her türlü işlem ve uygulamaların önlenmesi, münferit sorunların sistemik risk yaratmasına izin verilmemesi için erken uyarı ve erken müdahale sistemlerinin geliştirilmesi-
- *Sektörün dayanıklılığını geliştirmek* – sektörün risklere karşı direnç ve esnekliğinin artırılması, kurumsal yönetişimin (corporate governance) iyileştirilmesine önem verilmesi, iç denetim ve risk yönetim sistemlerinin geliştirilmesi, kredi riskinin yanında piyasa ve operasyonel risklerin sermaye yeterliliğinde dikkate alınması, Kurumun risk odaklı ve konsolide bazda gözetim ve denetim yeteneğinin artırılması-
- *Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak* – mevduat sigortası sisteminin piyasa disiplini bozucu ve ahlaki istismarı artırıcı etkileri ile tasarruf sahiplerinin haklarının korunması ihtiyacı arasındaki dengenin kurulması.

19. Yukarıda belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi sırasında Kurumun gözeteceği **temel değerler** şunlardır:

- *Maliyet Etkinliği*: Kurumun temel işlevi piyasa mekanizmasının kendi kendine aşmakta yetersiz kaldığı sorunların çözülmesi olmakla beraber, iyi kurulmamış ve/veya iyi işlemeyen bir düzenleme ve denetim

sistemi, piyasa mekanizmasının başarısızlığından kaynaklanan sorunlar yerine bu defa kamu müdahalesinden kaynaklanan çarpıklıklara ve problemlere yol açabilmektedir. Bunun bilincinde olunarak, düzenleme ve denetleme faaliyetleri fayda/maliyet yaklaşımı göz önünde tutularak yürütülecek, düzenleme ve denetlemenin sektörde faaliyette bulunan kuruluşlar arasında rekabeti bozacak şekilde etkilere neden olmamasına özen gösterilecektir.

- *İçsel Sorumluluğu Esas Alan Anlayış:* Optimal tarzda sağlansa bile düzenleme ve denetleme işlevi bankacılık sektörünün sağlamlığının ve etkinliğinin temininde ikincil bir araçtır. Asıl olan piyasanın kendi içinde sağladığı disiplindir. Bankaların iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerini geliştirmeleri ve bağımsız denetim/derecelendirme kuruluşlarından azami ölçüde yararlanmaları gibi içsel sorumluluğu ön plana çıkaran bir anlayış benimsenecektir.
- *Tarafsızlık:* Kurumun faaliyet alanına giren tüm kuruluşlara eşit mesafede yaklaşılacak, sorumluluklar dikkatle ve tarafsızlıkla yerine getirilecek, her türlü ayrımcılıktan uzak durulacaktır.
- *Duyarlılık:* Küresel ekonominin sürekli bir değişim içerisinde bulunması, iyi bir düzenleme ve denetleme sisteminin oluşturulmasını uzun ve süreklilik arz eden bir süreç haline getirmekte, finans alanındaki gelişmelerin sürekli olarak takip edilmesini ve değişikliklere ayak uydurulmasını gerektirmektedir. Bu açıdan, Kurum düzenleme ve denetim konusunda ulusal ve uluslararası finansal sistemdeki gelişmelerin gerektirdiği politika ve uygulamalara süratli ve etkili bir biçimde uyum sağlayacak, diğer kamu kuruluşları ile işbirliği içerisinde çalışacaktır.
- *Katılımcılık:* Düzenlemelerin oluşturulması ve uygulamanın yönlendirilmesi aşamalarında sektörün, meslek kuruluşlarının, tüketicilerin ve akademik çevrelerin katılımına önem verilecek, iletişim kanalları açık tutulacaktır.
- *Saydamlık ve Hesap Verebilirlik:* Kurum faaliyetlerinin saydam bir biçimde yürütülmesi çerçevesinde, uygulamalar ve uygulama sonuçları hakkında kamunun ve ilgili kamu kuruluşlarının düzenli olarak bilgilendirilmesi sağlanacaktır.
- *Tüketici Odaklı Hizmet Anlayışı:* Finansal kurumlara hizmetin yanı sıra tüketici talep ve ihtiyaçlarına odaklı bir hizmet anlayışı, Kurumun işleyiş yapısına yerleştirilecektir. Bu amaçla Kurum bünyesinde “tüketici ilişkileri birimi” ve internet sitesinde “tüketici köşesi” kurulması, bu hizmetlerle bir yandan düzenli olarak tüketicinin finansal hizmetler konusunda bilinçlendirilmesi, diğer yandan tüketiciden gelen öneri ve şikayetler doğrultusunda düzenleme ve politikaların gözden geçirilmesi sağlanacaktır.
- *Uluslararası İşbirliği:* Kurum finans alanındaki hızlı değişim ve gelişimi takip edebilmek, bankaların konsolide bazda etkin gözetimini

tam anlamıyla sağlayabilmek ve sektördeki potansiyel yatırımcılara ilişkin bilgilere ulaşabilmek amacıyla bankacılığın düzenlenmesinden ve denetiminden sorumlu yabancı kuruluşlarla ve uluslararası örgütlerle yakın işbirliği içinde olacaktır.

- *Uzmanlık ve Etkin Örgüt Yapısı:* Kurum finans sektöründeki değişikliklerin gerektirdiği niteliklere sahip uzmanlığı kendi bünyesinde geliştirebilmek için; analitik düşünce yapısı ve profesyonel çalışma anlayışına sahip personel istihdamına önem verecek, örgüt yapısını faaliyetlerde görülen karmaşıklıkla ve bilişim teknolojilerindeki gelişmelere uyumlu hale getirecektir.
- *Performans Ölçülebilirliği:* Kurumun performansı hakkında kamuoyunun, sektörün ve Kurum çalışanlarının düşüncelerinin öğrenilmesi için, Bankaların Kuruma Bakışı Anketi (Effectiveness Survey), Kamunun Kuruma Bakışı Anketi (Public Opinion Survey), Çalışanların Düşünceleri Anketi (Employee Survey) gibi anketler yapılacaktır.

III. Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı

20. Bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması programının temel amacı; kamu bankalarını mali sistem içinde bir istikrarsızlık unsuru olmaktan çıkarmak, mali sistemin istikrarı ve kamu maliyesine getirdikleri yükün azaltılması bakımından TMSF bünyesindeki bankaların sorunlarını en kısa sürede çözüme kavuşturmak ve yaşanan krizlerden olumsuz yönde etkilenen bazı özel bankaların sağlıklı bir yapıya kavuşmalarını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştirmektir.
21. Yeniden yapılandırma programı, bankacılık sisteminin mali ve operasyonel yapısının güçlendirilmesine yönelik uygulamalar ile bankacılık sektöründe gözetim ve denetimin etkinliğini artıracak, sektörü daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturacak yasal ve kurumsal düzenlemeleri içermektedir.

Bankacılık Sisteminin Mali ve Operasyonel Yapısının Güçlendirilmesi

Kamu Bankaları

22. Kamu bankalarının çok yüksek tutarlara ulaşan nakit açıklarını gidermek amacıyla günlük olarak piyasalara fon ihtiyacı için başvurmaları, bu bankaları özellikle likidite ve faiz şoklarına karşı duyarlı ve kırılabilir hale getirmiştir. Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri döneminde faiz oranlarında yaşanan aşırı yükselme kamu bankalarının fonlama ihtiyaçlarını daha da artırmış ve zararlarının önemli ölçüde büyümesine yol açmıştır.
23. Bu çerçevede kamu bankalarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin ilk adım olarak, kısa vadeli (günlük) borçlanmalarının azaltılmasına yönelik bir program uygulamaya konulmuştur. Bu amaçla; Hazine tarafından kamu bankalarına görev zararı alacakları karşılığı olarak değişken faizli menkul kıymet verilmiştir. Bu çerçevede kamu bankalarına 2001 yılı içinde verilen tahvillerin tutarı 23 katrilyon liradır. Böylece, kamu bankalarının görev zararları ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarlarının tamamı tasfiye edilerek kamu bankalarının bilançolarının küçültülmesi ve etkin bir biçimde çalışması yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Kamu Bankalarına Görev Zararları Karşılığı İhraç Edilen Senetler (*)

(Trilyon TL.)

	Ziraat	Halk	Emlak	Toplam
2000 Sonu İtibariyle	2.034	863	-	2.897
2001 Ocak	2.333	2.167	-	4.500
Şubat	-	1.000	-	1.000
Mart	550	1.750	-	2.300
Nisan	4.500	1.750	-	6.250
Mayıs	4.730	4.130	45	8.905
2001 Toplamı	12.113	10.797	45	22.955
Genel Toplam	14.148	11.659	45	25.852

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(*) Döviz Cinsinden 3 Ocak 2001'de verilen 750 milyon dolarlık kağıtlar ihraç tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuruna göre TL' sine çevrilmiştir.

24. Kamu bankaları aldıkları bu kağıtlar karşılığında belirli bir program dahilinde Merkez Bankası'ndan repo veya satış yoluyla likidite temin etmekte ve diğer bankalar ile banka dışı kesime olan gecelik yükümlülüklerini azaltmaktadırlar. Nitekim, 16 Mart 2001 itibariyle 8,5 katrilyon lira civarında olan kamu bankalarının Merkez Bankası dışındaki kaynaklardan kısa vadeli borçlanması, 4 Mayıs itibariyle 1,3 katrilyon liraya gerilemiştir.
25. Kamu bankaları görev zararlarının tamamen tasfiye edilmesi amacıyla yapılan kağıt ihraçları sonucunda Hazine'nin borçlanma ihtiyacında artış ortaya çıkacaktır. Ancak bu işlemler kamu sektörünün piyasalardan kullandığı toplam kaynak tutarında bir artışa yol açmamaktadır. Kamu bankalarının finansman ihtiyaçlarını gidermek amacıyla gecelik borçlandıkları gözönüne alındığında yapılan bu operasyon ile toplam kamu kesiminin borçlanma maliyetlerinin azaltılması ve borçlanma vadesinin uzatılması yönünde olumlu bir gelişme sağlanmaktadır.
26. Kamu bankalarına yasal sermaye yeterliliği rasyosunu tutturabilmelerine imkan verecek şekilde sermayelerini artırabilmeleri için ek kaynak aktarılmaktadır. Bu kapsamda, Mart ayı içinde Ziraat Bankasına 217,6 trilyon lira, Nisan ayı içinde Halk ve Emlak Bankalarına sırasıyla 67,2 ve 40,8 trilyon lira tutarında nakit sermaye ödemesi yapılmıştır. Ayrıca, Mayıs ayında sermayelerine mahsuben Emlak Bankasına 624 trilyon lira, Halk Bankasına ise 900 trilyon lira tutarında kağıt verilmiştir.
27. Kamu bankalarında sorunların tekrar yaşanmaması için likidite probleminin giderilmesi ile eş zamanlı olarak gerekli olan diğer önlemler de Hükümet tarafından alınmaktadır. Bu çerçevede;
- Mevcut görev zararlarına ilişkin 1984 yılından itibaren istihsal edilmiş 97 adet kararname yürürlükten kaldırılmıştır. Çok küçük bir tutarı oluşturan ve kanunlardan kaynaklanan görev zararlarının da kaldırılmasına yönelik kanun tasarısı Hazine Müsteşarlığı tarafından Başbakanlığa sevk edilmiş bulunmaktadır.
 - Bundan sonra gerekli görüldüğü hallerde kamu bankaları kanalıyla sağlanacak destekler için ihtiyaç duyulan kaynaklar kamu bankalarına önceden aktarılacaktır. Bu amaçla 2001 yılı Bütçesi'ne 400 trilyon lira tutarında ödenek konulmuş bulunmaktadır.
 - Kamu bankalarının yönetimi ortak yönetim kuruluna devredilmiştir. Bu kurula kamu bankalarını yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama yetkisi verilmiştir. Bu bankalar üç yıllık bir süre içerisinde özelleştirilecektir.
 - 2001 yılı Mayıs ayı sonuna kadar Emlak Bankası tasfiye edilerek bazı yükümlülüklerinin Ziraat Bankası'na devredilmesi işlemleri tamamlanacaktır.
 - Daha önceden özelleştirme çalışmaları başlatılmış olan Vakıflar Bankası en kısa sürede özelleştirilecektir.
 - Kamu bankalarının faaliyetlerini etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde sürdürmeleri doğrultusunda, her bankanın ihtisas alanındaki kredilerini kaynak maliyetlerini dikkate alarak sürdürmeleri sağlanacaktır.

- Kamu bankalarının verimsiz şubeleri kapatılacak ve personel sayısını azaltmak için emeklilik teşvik edilecektir.
- Yeniden yapılanmalarını takiben kamu bankalarının BDDK düzenlemelerine bütünüyle uymaları sağlanacaktır. Ayrıca, hazine sözkonusu bankaların nakit akış, karlılık ve likidite durumlarını yakından takip edecektir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) Bünyesindeki Bankalar

28. 1998 yılı sonu itibariyle 2 olan TMSF bünyesindeki banka sayısı, 1999 yılında 8'e, 2000 yılı sonunda ise 11'e çıkmıştır. Fon kapsamındaki bankalardan 4'ü (Egebank, Yurtbank, Yaşarbank ve Bank Kapital) 26 Ocak 2001 tarihinde Sümerbank bünyesinde birleştirilmiştir. 2001 yılı Şubat ve Mart aylarında iki banka (Ulusal Bank ve İktisat Bankası) Fon bünyesine alınmış, Ulusal Bank Sümerbank bünyesinde birleştirilmiştir. Böylece, 10 Mayıs itibariyle TMSF bünyesinde 8 adet banka bulunmaktadır. Demirbank dışındaki Fon bankalarının yönetimi Ortak Yönetim Kurulu çatısı altında toplanmıştır.

TMSF Bünyesine Alınan Bankalar

Banka Adı	Hisselerin Fona Geçiş Tarihi
T. Ticaret Bankası	6 Kasım 1997
Bank Ekspres	12 Aralık 1998
Interbank	7 Ocak 1999
Egebank	22 Aralık 1999
Yurtbank	22 Aralık 1999
Sümerbank	22 Aralık 1999
Esbank	22 Aralık 1999
Yaşarbank	22 Aralık 1999
Etibank	27 Ekim 2000
Bank Kapital	27 Ekim 2000
Demirbank	6 Aralık 2000
Ulusal Bank	27 Şubat 2001
İktisat Bankası	15 Mart 2001

Kaynak: BDDK.

29. 30 Nisan 2001 itibariyle Fon kapsamındaki bankaların toplam aktif büyüklüğü 13,2 katrilyon lira, toplam yükümlülükleri ise 18,5 katrilyon lira düzeyindedir. Bu bankalarda bulunan toplam mevduat tutarı 13,6 katrilyon liradır.

TMSF Bankaları Konsolide Bilançosu (30 Nisan 2001 itibariyle) (Trilyon TL.)

Toplam Aktifler	13.182
-Menkul Değerler Cüzdanı	3.259
-Krediler	2.343
-Takipteki Alacaklar (Net)	444
-Teminatsız Alacaklar	791
-Teminatlı Alacaklar	1.693
-Karşılıklar	2.040
-Bağlı Menkul Değerler	4.512
-Diğer Aktifler	2.624
Toplam Yükümlülükler	18.535
-Mevduat	13.557
-Bankalararası Para Piyasası	1.568
-Alınan Krediler	1.212
-Diğer Yükümlülükler	2.198
Özkaynaklar	-5.353
-Ödenmiş Sermaye	753
-Yedek Akçeler	6.009
-Zarar	-12.342
-Diğer	227

Kaynak: BDDK.

Not: 30 Nisan itibariyle Merkez Bankası döviz alış kuru 1\$=1.160.566 TL'dir

30. 26 Nisan 2001 tarihine kadar Hazine, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna 8.007 milyon dolar tutarında döviz cinsinden, 8.529 trilyon lira tutarında TL cinsinden kağıt ihraç etmiştir. Döviz cinsinden ihraç edilen kağıtlar ihraç tarihindeki kurlar esas alınarak Türk Lirasına dönüştürüldüğünde, Hazine tarafından TMSF'na verilen toplam kağıt tutarı 16,3 katrilyon lira olmaktadır.

Hazine Tarafından TMSF'na Verilen Özel Tertip Tahviller

	Döviz Cinsinden		TL	Genel
	Milyon Dolar	TL Karşılığı (Trilyon TL.)(*)	Cinsinden Trilyon TL.	Toplam Trilyon TL.
2000 Yıl Sonu	2.687	1.825	2.037	3.862
2001 Ocak	261	250	-	250
Şubat	-	-	-	-
Mart	559	531	1.493	2.024
Nisan	-	-	774	774
Mayıs	4.500	5.154	4.225	9.380
2001 Toplam	5.320	5.935	6.492	12.428
Genel Toplam	8.007	7.760	8.529	16.290

Kaynak: BDDK, Hazine Müsteşarlığı.

(*) İhraç edildikleri tarihteki Merkez Bankası döviz alış kuruna göre hesaplanmıştır.

31. TMSF Hazine'den aldığı döviz cinsinden kağıtların 7.011 milyon dolarlık kısmını ve 8.529 trilyon liralık TL cinsinden kağıdı ileride devir alınacak zararlarına mahsuben fon kapsamındaki bankalara tahvil olarak aktarmıştır. Döviz cinsinden kalan 996 milyon dolarlık tahvil TCMB'na teminat olarak verilmek suretiyle 750 trilyon lira tutarında nakit avans alınmış ve Fon bankalarına mevduat olarak aktarılmıştır. Ayrıca, TMSF kendi kaynaklarından Fon bankalarına 734,8 trilyon lira tutarında sermaye, 684.2 trilyon lira tutarında ise mevduat şeklinde kaynak aktarmıştır.

TMSF Bünyesindeki Bankalara Aktarılan Kaynaklar

	Trilyon TL.	Milyon Dolar (2)	Milyon Dolar (3)
Devir Alınacak Zararlara Mahsuben Verilen Tahvil			
-Döviz Cinsinden Tahvil	7.010 ⁽¹⁾	7.011	7.011
-TL Cinsinden Tahvil	8.529	8.869	7.447
Yapılan Mevduat			
-Fon Kaynaklarından	684	1.626	597
-Döviz cins. tahvil karşılığı TCMB avansından	750	996	996
Sermayelerine Karşılık Fon Kaynaklarından Nakit Ödeme			
	735	1.760	642
Toplam	17.708	20.262	16.693

Kaynak: BDDK, Hazine Müsteşarlığı.

(1) İhraç tarihindeki kurlara göre TL karşılığı hesaplanmıştır. (2) TL cinsinden verilen kağıtlar ihraç tarihindeki kurlara göre dolara çevrilmiştir. (3) TL cinsinden verilen kağıtlar 14 Mayıs 2001 tarihindeki kurlara göre dolara çevrilmiştir.

32. Kamu bankaları için uygulandığı gibi Fon bankalarının da piyasalardan gecelik borçlanma ihtiyaçlarının azaltılmasına yönelik bir program uygulanmaktadır. Bu çerçevede, fon bankalarının 16 Mart 2001 tarihi itibarıyla Merkez Bankası dışındaki piyasalardan ve müşterilerden gecelik borçlanma tutarı 5,2 katrilyon lira iken, bu miktar 4 Mayıs itibarıyla 0,9

katrilyon liraya düşürülmüştür. Fon bankalarının mevduat faiz oranlarının bir program dahilinde düşürülmesi yönündeki çalışmalar da sürdürülmektedir.

33. Fon bünyesindeki bankaların operasyonel anlamda yeniden yapılandırılması alanında önemli adımlar atılmaktadır. Bu kapsamda;

- Devir tarihi itibarıyla 1243 olan Fon bankalarının şube sayısı yüzde 25 azaltılarak 7 Mayıs 2001 itibarıyla 935'e düşürülmüştür. Aynı dönemde personel sayısı da yüzde 32,6 oranında azaltılarak 26.585'den 17.922'ye indirilmiştir.

TMSF Bankalarının Şube ve Personel Sayısı

Banka Adı	Şube Sayısı		Personel Sayısı	
	Devir Tarihi İtibarıyla	7 Mayıs 2001 İtibarıyla	Devir Tarihi İtibarıyla	7 Mayıs 2001 İtibarıyla
Bank Ekspres	25	26	721	618
Demirbank	198	202	4.241	3.896
Esbank	94	77	2.363	1.764
Etibank	151	151	2.076	1.972
İktisat Bankası	62	62	1.305	1.257
İnterbank	38	41	1.732	1.282
Sümerbank (*)	401	138	9.357	3.953
Türk Ticaret Bank.	274	238	4.790	3.180
Toplam	1.243	935	26.585	17.922

Kaynak: BDDK.

(*) Egebank, Bank Kapital, Yurtbank, Yaşarbank ve Ulusal Bank Sümerbank bünyesinde birleştirilmiştir.

- TMSF kapsamına alınan bankaların işletme ve personel giderlerinde belirgin tasarruf sağlanmıştır. Nisan 2001 itibarıyla devir tarihinden bir önceki ay ile karşılaştırıldığında dolar bazında personel giderleri yüzde 50,8, işletme giderleri ise yüzde 66,9 oranında azaltılmıştır.
- Birleştirilmiş Sümerbank'ın 30 adet mali ve mali olmayan iştiraki 3 Nisan 2001 tarihi itibarıyla satışa çıkartılmıştır. Taliplilerin olması halinde satış işlemlerinin 30 Haziran 2001 itibarıyla tamamlanması öngörülmektedir.
- Sümerbank'ın ihtiyaç fazlası araç ve taşınır mallarının satışı işlemleri başlatılmış, satışa konu olan araç ve mallar listesi bankanın internet sitesinde ilan edilmiştir.

34. Fon bünyesinde bulunan bankaların birleşme ve satış prosedürlerine ilişkin olarak aşağıdaki eylem planı uygulanacaktır:

- Türk Ticaret Bankası, İnterbank, Esbank ve Etibank satılmadığı takdirde 31 Mayıs 2001 tarihine kadar ikinci bir geçiş bankası bünyesinde birleştirilecektir. Bu bankaların şube ve çalışan sayısı rasyonel düzeye indirilecektir.
- Fon Bankalarının kötü aktifleri 31 Temmuz 2001 tarihine kadar, Fon bünyesindeki tahsilat dairesine devredilecektir.

- İki Geçiş Bankası 31 Temmuz 2001'e kadar yeniden satışa sunulacak, satılmadığı takdirde 31 Aralık 2001 tarihine kadar ya mevcut bankalardan biri ile birleştirilecek veya tüm yükümlülükleri ödenmek ve iyi aktifleri TMSF Tahsilat Birimine transfer edilmek suretiyle tasfiye edilecektir.
- Demirbank'ın satış süreci devam etmekte olup, teklif verme süresi 18 Haziran 2001 tarihine kadar uzatılmıştır.
- Bank Ekspres'in satışı için teklif veren yatırımcı grubu ile görüşmeler sürdürülmektedir. Satış işlemlerinin 31 Mayıs 2001 tarihine kadar tamamlanması öngörülmektedir.
- İktisat Bankası'nın satış sürecinin başlatılabilmesi için devir bilançosu beklenilmektedir. Devir bilançosunun tamamlanmasını müteakip İktisat Bankası'nın Mayıs ayı içinde satış işlemleri başlatılacaktır.

35. Bankalar Kanunu'nda yapılmış olan değişiklikle TMSF bünyesindeki bankaların alacaklarının tahsil kabiliyeti artırılacak ve tahsil süreci hızlandırılacaktır.

Kamu ve Fon Bankalarından Kaynaklanan Borç Stoku

2000 yılı sonu itibarıyla kamu ve fon bankalarından kaynaklanan borç stoğu 22 katrilyon civarında gerçekleşmiştir. Bu tutarın, 3,9 katrilyonu fon bankaları için ihraç edilen devlet iç borçlanma senetlerinden, 18,1 katrilyonu ise kamu bankalarının görev zararlarından oluşmuştur. Kamu bankaları görev zararlarının 2000 yılı sonu itibarıyla ancak 2,9 katrilyon liralık bölümü için bu bankalara özel tertip devlet tahvili verilmiş bulunmaktaydı.

Fon bankalarının sermayelerini güçlendirmek ve kamu bankalarının görev zararını alacaklarını tasfiye etmek amacıyla 2001 yılı içinde 21,7 katrilyon liralık kağıt verilmiştir. Böylece, 14 Mayıs 2001 itibarıyla kamu ve fon bankalarından kaynaklanan borç stoku 43,7 katrilyon liraya yükselmiştir. Bu tutarın 25,8 katrilyon lirası kamu bankaları görev zararları için 16,3 katrilyon lirası fon bankaları için, 1,6 katrilyon lirası ise Halk ve Emlak Bankalarının sermayesine mahsuben verilen özel tertip tahvillerden oluşmaktadır.

Kamu ve Fon Bankalarından Kaynaklanan Borç Stoku (Trilyon TL.)

	Aralık 2000 İtibarıyla Stok (1)	1 Ocak 2001-14 Mayıs 2001 Döneminde Verilen (2)	14 Mayıs 2001 İtibarıyla Stok (1)+(2)
TMSF Bünyesindeki Bankalar	3.862	12.428	16.290
Emlak Bankasının Yeniden Yapıl. (*)	-	669	669
Halk Bankasına Sermaye	-	900	900
Ziraat ve Halk Bankası Görev Zararları	18.093	7.714	25.807
-Menkul Kıymete Bağlanmış	2.897	22.910	25.807
-Menkul Kıymete Bağlanmamış	15.196	-15.196	0
Toplam	21.955	21.712	43.666

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, BDDK.

(*) 45 trilyon lirası görev zararı karşılığında, 624 trilyon lirası sermayesine mahsuben verilmiştir.

Özel Bankalar

36. Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri kamu ve fon bankaları dışındaki bankaları da önemli kayıplarla karşı karşıya bırakmış ve mali sisteme karşı genel bir güvensizliğe yol açmıştır. Makroekonomik koşulların düzelmesiyle birlikte ekonomik birimlerin mali sisteme ve mali piyasalardaki aktörlerin birbirlerine karşı güveni yeniden tesis edilmiş olacaktır.
37. Kamu ve fon bankalarının yeniden yapılandırılması ile birlikte bu bankaların Türk Lirası fonlar üzerindeki baskısı orta vadede önemli oranda azalacaktır. Bunun sonucunda özel bankaların hem fonlama maliyetleri düşecek hem de yurtiçinden kullanabilecekleri kaynaklar artacaktır. Bu gelişme, özel bankaların karlılıklarının artmasına ve fon ihtiyaçlarını karşılamak için yurtdışından borçlanmalarının azalmasına katkıda bulunacaktır.
38. Esas olan bankaların piyasa koşulları içinde özvarlıklarını ve bilanço yapılarını güçlendirmeleridir. BDDK, Hazine Müsteşarlığı ve TCMB bu amaçla bankacılık sisteminin önünü açmayı hedeflemektedir. Ülkenin ve mali sistemin içinde bulunduğu darboğazın süratle aşılabilmesi bakımından reel sektör ile bankacılık kesiminin karşılıklı anlayış ve işbirliği içinde sorunlara ortak çözümler üretmeleri büyük önem taşımaktadır.
39. Bu genel ilkeler çerçevesinde, bankacılık sisteminin sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması bakımından sektördeki diğer bankaların sorunlarının da kapsamlı bir program dahilinde ele alınarak çözümlenmesi süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda;
- Kriz döneminden bu yana özel bankaların tümünden günlük bazda bilgi alınmakta ve bankaların faaliyetleri yakından takip edilmektedir. Ayrıca, BDDK bankalarla bir seri görüşmeler yaparak sektörün sorunlarını, krizden etkilenme derecelerini ve çözüm önerilerini tespit etmiştir.
 - Bu görüşmeler sonucunda sermaye yeterliliği kriteri de dikkate alınarak, özel bankalardan sermaye artırımı veya sermaye benzeri kredi temini ve yeniden yapılanma stratejilerini içeren taahhüt mektupları alınmıştır.
 - Taahhüt mektupları, her bir bankanın mali durumuna göre değişiklik göstermekle birlikte, aşağıda sıralanan önlemlerin belli bir takvim dahilinde yerine getirilmesini içermektedir:
 - Sermaye artırımı
 - Sermaye benzeri kredi temini
 - Birleşme
 - Şube ve personel sayısının rasyonalize edilmesi
 - Maliyetlerin düşürülmesi
 - Yoğunlaşmış kredilerin yeniden yapılandırılması
 - İştirak ve gayrimenkul satışı
 - Hisselerin bir kısmı ya da tamamının yabancı ve yerli ortaklara satışı

- Sermaye artırımı programı kapsamında BDDK bankaların dönem karlarını sermayeye ilave etmelerini sağlamıştır. Bu kapsamda, Nisan sonu itibariyle özel bankalar 1.437 trilyon lira tutarında sermaye artışına gideceklerini taahhüt eden ana sözleşme değişiklikleri için BDDK'na başvurmuşlardır. Sermaye artırımlarının belli bir kısmı halihazırda gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.
- Taahhüt mektuplarında belirlenen performans kriterlerini yerine getirmeyen bankalara her türlü müeyyide zamanında ve kararlılıkla uygulanacaktır.
- Aktifleri pasiflerini karşılayamayan (insolvent) bankalar geciktirilmeksizin sistemden çıkartılacaktır.
- Bankalardan, açık döviz pozisyonu ve iştirak politikalarında mevzuata kesinlikle uymaları, verimliliğe ve işbirliğine (ATM, POS paylaşımı gibi konular da dahil olmak üzere) önem vermeleri beklenmektedir.

Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler

Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi

40. Bankacılık kesiminin mali ve operasyonel anlamda yeniden yapılandırılmasına yönelik yukarıda sıralanan uygulamalar ile eşanlı olarak bankacılık sistemini daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturacak, sektörün dayanıklılığını geliştirecek ve sektöre güveni kalıcı kılacak yasal ve kurumsal düzenlemeler de ele alınmaktadır.
41. Yasal düzenlemelerin bir bölümü Bankalar Kanunu'nda gerçekleştirilen değişiklikler içerisinde yer almıştır. Bu çerçevede, konsolide özkaynak tanımı getirilmiş, bankaların mali olmayan iştiraklerine sınırlama getirilmiş, kredi tanımı genişletilmiş ve kredi karşılıklarının gider sayılması hususuna açıklık kazandırılmıştır.

Bankalar Kanunu'nda Yapılan Yeni Değişiklikler

- Avrupa Birliği Direktiflerindeki özkaynak tanımına paralel olarak “Konsolide Özkaynak” tanımı getirilmekte ve konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu tanımın esas alınması sağlanmaktadır.
- 2009 yılına kadar bir geçiş süreci tanınarak, bankaların mali kurumlar dışındaki bir ortaklığa iştirakleri kendi özkaynaklarının en fazla yüzde 15'i, bu iştiraklerin toplam tutarı ise banka özkaynaklarının yüzde 60'ı ile sınırlanmaktadır.
- Vadeli işlem, opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer türev ürünler kredi tanımına dahil edilmektedir.
- Özel karşılıkların kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider sayılması konusuna açıklık kazandırılmaktadır.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun alacaklarının takip ve tahsilinin hızlandırılmasına yönelik olarak, özellikle, banka hakim hissedarlarının ve yöneticilerinin banka kaynaklarını istismarından kaynaklanan tutarları hızla geri alabilmek açısından;
 - Yönetim ve denetimi veya hisseleri Fona intikal eden bankaların, alacaklarını dava veya takip yoluyla tahsil etme cihetine gitmeleri halinde karşılaştıkları sorunların ve gecikmelerin bertaraf edilebilmesi için, bazı usul kanunlarından kaynaklanan yükümlülüklerden muafiyet sağlanmaktadır.
 - Fonun ve Fon bankalarının taraf olduğu hukuki uyuşmazlıkların biran önce sonuçlandırılarak ortaya çıkabilecek kamu zararının asgariye indirilebilmesini temin amacıyla ihtisas mahkemesinin kurulması öngörülmektedir.
 - Fon alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Yasanın uygulanmasına açıklık getirilmektedir. Fon bünyesinde bulunan bankaların sorunlu kredilerinin devralınarak halen her bankanın ayrı ayrı yapmış olduğu takiplerin Fon tarafından tek elden yürütülmesi ve bu şekilde Fona intikal edecek alacakların gerektiğinde 6183 sayılı yasa hükümleri de uygulanmak suretiyle etkin ve hızlı bir şekilde tahsilinin sağlanması öngörülmektedir.
- Bankaların devir ve birleşme işlemlerindeki sürecin hızlandırılmasını teminen, birleşme ve devirlerde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte, devir veya birleşmeye konu bankaların toplam aktiflerinin sektör içindeki paylarının %20'yi geçmemesi kaydıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun bazı maddelerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmaktadır.
- Türkiye Özel Finans Kurumları Birliği oluşturularak, Birliğe Özel Finans Kurumlarındaki tasarrufların korunması amacıyla “Güvence Fonu” kurma ve güvence fonuna ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi verilmektedir.

42. Düzenleme ve denetim çerçevesinin güçlendirilmesi kapsamında aşağıda sıralanan diğer tedbirler de belirli bir program dahilinde uygulanacaktır:

- Banka mali tablolarında saydamlığın sağlanması ve işlemlerin mahiyetine uygun bir biçimde muhasebeleştirilmesinin temin edilmesi bakımından 1 Ocak 2002'de yürürlüğe girmek üzere Muhasebe Uygulama Yönetmeliği (MUY) yayınlanacaktır. Yönetmelikle;
 - Repo işlemlerinin bilanço içine alınması,
 - Finansal araçların değerlendirilmesine, sınıflandırılmasına ve riske karşı korunma amaçlı finansal işlemlere ilişkin esasları içeren 39 nolu standart da dahil olmak üzere Uluslararası Muhasebe Standartları'nın temel ilkelerinin benimsenmesi

amaçlanmaktadır.

Bankalara uyum süreci tanıma bakımından 31.07.2001'de yayınlanması planlanan Yönetmelik üzerindeki çalışmalar sektörle yakın işbirliği içerisinde sürdürülecektir.

- Bankaların kullandırdıkları kredilerde risk yoğunlaşmasını önlemek üzere bir gruba kullanılacak kredi limitlerinin hesabında doğrudan ve dolaylı krediler birlikte dikkate alınacak ve risk grubu tanımı yapılacaktır. Banka hissedar ve iştiraklerinin de aynı risk grubu olarak tanımlanacağı düzenleme ile banka kaynaklarının belirli gruplar üzerinde yoğunlaşması engellenecek, bankaların aktif yapısını emniyet, seyyaliyet ve verimlilik ilkelerine göre sağlamlaştırılmaları temin edilecektir.
 - Bankaların organizasyon yapılarını, kredi açma esas ve usullerini, gayri nakdi kredilerin dikkate alınma esas ve oranlarını, dolaylı pay sahipliği, dolaylı kredi ve dolaylı iştiraklerin tanımını kapsayan, bankaların faaliyetleri ile ilgili temel düzenleme mahiyetindeki yönetmelik 30 Haziran 2001 tarihine kadar çıkartılacaktır.
 - Bankaların yabancı para pozisyon risklerinin yakından takibini sağlamak için mevzuat değişikliği de dahil olmak üzere gerekli düzenleme ve uygulamalar yapılacaktır.
 - 1 Ocak 2002’de işlerlik kazanması öngörülen Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemi oluşturma süreci yakından izlenecektir.
 - Sermaye yeterliliği hesabında 1 Ocak 2002’den itibaren solo bazda, 1 Temmuz 2002’den itibaren de konsolide bazda piyasa risklerinin dikkate alınması ile ilgili uygulamaya başlanacaktır.
 - Bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esasları yeniden düzenlenecektir.
 - Bankaların iç ve dış denetimi önemsemeleri, bağımsız dış denetimler sırasında iç kontrol ve risk yönetimi sistemleri ile kredi portföyü ve piyasa risklerinin de incelenmesi özendirilecektir.
 - Diğer ülkelerin denetim birimleri ile yapılmakta olan anlaşmalar ve sağlanacak işbirliği ile bankalar veya hakim ortakları tarafından kurulmuş olan off-shore bankalar sıkı denetim altına alınacaktır.
 - Bankaların yurtdışı şubeleri de yerinde denetime tabi tutulacaktır.
43. BDDK ve Merkez Bankası sistemdeki bankaların davranışlarını izleyebilmek ve zamanında tedbir alabilmek bakımından bilgi alış verişi ve günlük değerlendirme alanlarında yoğun bir işbirliği içerisinde bulunacaktır. Mali sistemde likidite sıkıntısı olduğu durumlarda BDDK, Hazine ve Merkez Bankası arasında etkili bir koordinasyon sağlanacaktır.

Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Rekabet Gücünü Artırıcı Diğer Düzenlemeler

44. Sektörün etkinlik ve rekabet kabiliyetini artırmak amacıyla Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankası ile işbirliği içerisinde;

- Uzun vadeli tasarrufları özendirmek amacıyla gelir vergisi stopaj oranları ve munzam karşılık uygulamalarının gözden geçirilmesine,
- Bankaların birleşme ve devirlerinin önündeki engellerin tümüyle kaldırılmasını teminen, banka iştiraklerinin birleşmelerinde de 4605 sayılı kanunda yer alan vergi avantajlarının uygulanmasına,
- Bankacılık sektöründe özkaynak artışını özendirmek amacıyla, gayrimenkul ve iştirak hissesi satışından doğan kazançların satışın yapıldığı yılda sermayeye ilave edilen kısmının kurumlar vergisinden istisna edilmesi için gerekli olan satışa konu olan kıymetin asgari iki yıl süreyle elde tutulma şartının kaldırılmasına ve istisna edilen tutar üzerinden yapılan gelir vergisi stopaj kesintisinin de düşürülmesine

yönelik konulardaki çalışmalara devam edilmektedir.

Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Uygulama Takvimi

I. Bankaların Mali ve Operasyonel Yeniden Yapılandırılması

Tedbir ve Düzenleme	Zamanlama	Açıklama
A. Kamu Bankaları		
Kamu Bankalarının Merkez Bankası ile yapılanlar dışındaki gecelik yükümlülüklerinin ortadan kaldırılması	Mayıs 2001 sonu	16 Mart 2001 itibarıyla 8,5 katrilyon lira civarında olan Merkez Bankası dışındaki kaynaklardan kısa vadeli borçlanma, 4 Mayıs itibarıyla 1,3 katrilyon liraya gerilemiştir.
Kamu bankalarının (TMSF bankaları dahil) Merkez Bankası'ndaki repo stoklarının 7 katrilyon lira ile sınırlandırılması	Mayıs 2001 sonu	
Görev zararları ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarlarının tamamen tasfiye edilmesi	Mayıs 2001	2 Mayıs 2001 itibarıyla görev zararlarının tamamı tasfiye edilmiştir. Hazine bu amaçla kamu bankalarına 23 katrilyon lirası 2001 yılında olmak üzere toplam 25,9 katrilyon lira özel tertip tahvil ihraç etmiştir.
Yeni görev zararı oluşumunun engellenmesi	Mayıs 2001	Mevcut görev zararlarına ilişkin 97 adet kararname yürürlükten kaldırılmıştır. Kanunlardan kaynaklanan görev zararlarının kaldırılmasına yönelik kanun tasarısı Başbakanlığa sevk edilmiştir.
Kamu bankaları kanalıyla sağlanacak destekler için bütçeye önceden ödenek konulması	Devamlı	2001 yılı Bütçesi'ne 400 trilyon lira tutarında ödenek konulmuştur.
Kamu bankalarının yönetimi için ortak ve profesyonel yönetim kurulunun atanması	Nisan 2001	Ortak Yönetim Kurulu 2001 Nisan ayında atanmıştır. Ortak Yönetim Kurulu'na Ziraat ve Halk bankalarını üç yıl içinde özelleştirmeye hazırlama yetkisi de verilmiştir.
Kamu bankalarının mevduat faiz oranlarına üst sınır getirilmesi		Mevduat faiz oranları DİBS piyasa faiz oranının altında ve ortak olarak belirlenmektedir.
Kamu bankalarının sermaye yapılarının güçlendirilmesi için ek kaynak aktarılması	Mayıs 2001	2001 yılında Ziraat Bankasına 217,6 trilyon lira, Halk ve Emlak Bankalarına sırasıyla 67,2 ve 40,8 trilyon lira tutarında nakit sermaye ödemesi yapılmıştır. Emlak Bankasına sermayesine mahsuben 624 trilyon liralık kağıt verilmiştir.
Emlak Bankası'nın tasfiye edilerek Ziraat Bankası'na devredilmesi	Mayıs 2001 sonu	
Vakıflar Bankası'nın özelleştirilmesi		Piyasa koşullarının düzelmesiyle birlikte özelleştirme işlemleri en kısa sürede yeniden başlatılacaktır.
Verimsiz şubelerin kapatılması ve personel azaltımı için emekliliğin teşvik edilmesi	√	

Tedbir ve Düzenleme	Zamanlama	Açıklama
B. TMSF Bünyesindeki Bankalar		
Fon Bankalarının ortak yönetimin sağlanması	Nisan 2001	Demirbank dışındaki Fon bankaları Ortak Yönetim Kurulu çatısı altında toplanmıştır.
Bazı fon bankalarının Sümerbank çatısı altında birleştirilmesi	Ocak ve Mayıs 2001	Egebank, Yurtbank, Yaşarbank ve Bank Kapital Ocak 2001, Ulusal Bank Mayıs 2001'de Sümerbank bünyesinde birleştirilmiştir.
Türk Ticaret Bankası, İnterbank, Esbank ve Etibank'ın ikinci bir geçiş bankası bünyesinde birleştirilmesi	31 Mayıs 2001	
Şube ve personel sayısının rasyonelize edilmesi		Devir tarihi itibarıyla 1243 olan Fon bankalarının şube sayısı 7 Mayıs 2001 itibarıyla 935'e düşürülmüştür. Aynı dönemde personel sayısı 26.585'den 17.922'ye indirilmiştir. Nisan 2001 itibarıyla devir tarihinden bir önceki ay ile karşılaştırıldığında dolar bazında personel giderleri yüzde 50,8, işletme giderleri ise yüzde 66,9 oranında azaltılmıştır.
Mali ve mali olmayan iştiraklerin, araç ve taşınır malların satışı		Birleştirilmiş Sümerbank'ın 30 adet mali ve mali olmayan iştiraki 3 Nisan 2001 tarihi itibarıyla satışa çıkartılmıştır. Sümerbank'ın ihtiyaç fazlası araç ve taşınır mallarının satışı işlemleri başlatılmıştır.
Fon Bankalarının Merkez Bankası ile yapılanlar dışındaki gecelik yükümlülüklerinin ortadan kaldırılması	Mayıs 2001 Sonu	16 Mart 2001 itibarıyla 5,2 katrilyon lira civarında olan fon bankalarının Merkez Bankası dışındaki kaynaklardan kısa vadeli borçlanması, 4 Mayıs itibarıyla 0,9 katrilyon liraya gerilemiştir.
TMSF bankalarının (kamu bankaları dahil) Merkez Bankası'ndaki repo stoklarının 7 katrilyon lira ile sınırlandırılması	Mayıs 2001 sonu	?
Fon bankalarının mevduat faiz oranlarına üst sınır getirilmesi	√	Mevduat faiz oranları DİBS piyasa faiz oranının altında ve ortak olarak belirlenmektedir.

Tedbir ve Düzenleme	Zamanlama	Açıklama
B. TMSF Bünyesindeki Bankalar (Devam)		
Fon bankalarının mali bünyelerinin güçlendirilmesi	Mayıs 2001	Fon bankalarına Hazine 16,3 katrilyon lira özel tertip devlet tahvili ihraç etmiş, TMSF kaynaklarından 1,4 katrilyon lira mevduat ve sermaye desteği sağlanmıştır.
Fon bankalarının kötü aktiflerinin TMSF bünyesindeki Tahsilat Dairesine devredilmesi	31 Temmuz 2001	
Sünerbank ve oluşturulacak diğer geçiş bankasının satışa sunulması	31 Temmuz 2001	
Geçiş bankalarının satılmadığı takdirde mevcut bankalardan biri ile birleştirilmesi veya tüm yükümlülükleri ödenmek ve iyi aktifleri TMSF Tahsilat Dairesine transfer edilmek suretiyle tasfiye edilmesi	31 Aralık 2001	
Demirbank'ın satışı		Teklif verme süresi 18 Haziran 2001 tarihine kadar uzatılmıştır.
Bank Ekspres'in satışı	31 Mayıs 2001	
İktisat Bankası'nın satışı		Devir bilançosunun tamamlanmasını müteakip Mayıs ayı içinde satış işlemleri başlatılacaktır.
TMSF bünyesindeki bankaların alacaklarının takip ve tahsilatının hızlandırılması için gerekli altyapının oluşturulması		Bankalar Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmıştır.
C. Özel Bankalar		
Özel bankaların sermayelerini güçlendirme ve yeniden yapılanma planlarını hazırlamaları	Nisan 2001 Sonu	Özel bankalardan sermaye artırımı veya sermaye benzeri kredi temini ve yeniden yapılanma stratejilerini içeren taahhüt mektupları alınmıştır.
Sermaye artırımının sağlanması	2001	BDDK bankaların dönem karlarını sermayeye ilave etmelerini sağlamıştır. Nisan sonu itibariyle özel bankalar 1.437 trilyon lira tutarında sermaye artışına gideceklerini taahhüt eden ana sözleşme değişiklikleri için BDDK'na başvurmuşlardır.
Taahhüt mektuplarında belirlenen performans kriterlerinin uygulanması	2001	Performans kriterlerini yerine getirmeyen bankalara her türlü müeyyide zamanında ve kararlılıkla uygulanacaktır.

Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Uygulama Takvimi

II. Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler

Tedbir ve Düzenleme	Zamanlama	Açıklama
A. Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi		
Özkaynak tanımının Avrupa Birliği Direktiflerine uyumlu hale getirilmesi	Mayıs 2001	BK'daki değişiklikle, "Konsolide Özkaynak" tanımı getirilmekte ve konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu tanımın esas alınması sağlanmaktadır.
Bankaların mali kurumlar dışındaki bir ortaklığa iştiraklerinin sınırlandırılması	Mayıs 2001	BK'daki değişiklikle, 2009 yılına kadar bir geçiş süreci tanınarak, bu tür iştirakler bankaların kendi özkaynaklarının en fazla yüzde 15'i, bu iştiraklerin toplam tutarı ise banka özkaynaklarının yüzde 60'ı ile sınırlandırılmaktadır.
Kredi tanımının genişletilerek, vadeli işlem, opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer türev ürünlerin kredi tanımına dahil edilmesi	Mayıs 2001	Bankalar Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmıştır.
Özel karşılıkların kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider sayılması konusuna açıklık kazandırılması	Mayıs 2001	Bankalar Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılmıştır.
Banka mali tablolarında saydamlığın sağlanması ve işlemlerin mahiyetine uygun bir biçimde muhasebeleştirilmesinin temin edilmesi	31.07.2001'de yayınlanması planlanmaktadır.	1 Ocak 2002'de yürürlüğe girmek üzere Muhasebe Uygulama Yönetmeliği (MUY) yayınlanacaktır.
Repo işlemlerinin bilanço içine alınması	1 Ocak 2002	Muhasebe Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenecektir.
Finansal araçların değerlemesine, sınıflandırılmasına ve riske karşı korunma amaçlı finansal işlemlere ilişkin esasları içeren 39 nolu standart da dahil olmak üzere Uluslararası Muhasebe Standartları'nın temel ilkelerinin benimsenmesi	1 Ocak 2002	Muhasebe Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenecektir.
Bankaların organizasyon yapılarını, kredi açma esas ve usullerini, gayri nakdi kredilerin dikkate alınma esas ve oranlarını, dolaylı pay sahipliği, dolaylı kredi ve dolaylı iştiraklerin tanımını kapsayan, bankaların faaliyetleri ile ilgili temel düzenleme mahiyetindeki yönetmeliğin çıkarılması	30 Haziran 2001	
Bir gruba kullanılacak kredi limitlerinin hesabında doğrudan ve dolaylı kredilerin birlikte dikkate alınması ve risk grubu tanımının yapılması	30 Haziran 2001	Banka hissedar ve iştiraklerinin de aynı risk grubu olarak tanımlanacağı düzenleme ile banka kaynaklarının belirli gruplar üzerinde yoğunlaşması engellenecektir
Bağımsız Denetim Kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esaslarının yeniden düzenlenmesi	Eylül 2001	

Tedbir ve Düzenleme	Zamanlama	Açıklama
A. Gözetim ve Denetim Çerçevesinin Güçlendirilmesi (Devam)		
Bankaların yabancı para pozisyon risklerinin yakından takibinin sağlanması		Mevzuat değişikliği de dahil olmak üzere gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemi oluşturma sürecinin izlenmesi	1 Ocak 2002	1 Ocak 2002'de işlerlik kazanması öngörülmektedir.
Sermaye yeterliliği hesabında konsolide bazda piyasa risklerinin dikkate alınması	2002	1 Ocak 2002'den itibaren solo bazda, 1 Temmuz 2002'den itibaren ise konsolide bazda uygulamaya başlanacaktır.
Bankaların iç ve dış denetimi önemsemelerinin ve bağımsız dış denetimler sırasında iç kontrol ve risk yönetimi sistemleri ile kredi portföyü ve piyasa risklerinin de incelenmesinin özendirilmesi		
Bankalar veya hakim ortakları tarafından kurulmuş olan off-shore bankaların sıkı denetim altına alınması		Diğer ülkelerin denetim birimleri ile anlaşmalar yapılmakta ve işbirliği sağlanmaktadır.
Bankaların yurtdışı şubelerinin de yerinde denetime tabi tutulması		
B. Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Rekabet Gücünü Artırıcı Diğer Düzenlemeler		
Gelir vergisi stopaj oranları ve munzam karşılık uygulamalarının gözden geçirilmesi		İlgili kurumlarla birlikte ortak çalışmalar yürütülmektedir.
Bankaların birleşme ve devirlerinin önündeki engellerin tümüyle kaldırılması		Banka iştiraklerinin birleşmelerinde de 4605 sayılı kanunda yer alan vergi avantajlarının uygulanması konusunda Maliye Bakanlığı'ndan talepte bulunulmuştur.
Bankacılık sektöründe özkaynak artışının özendirilmesi		Gayrimenkul ve iştirak hissesi satışından doğan kazançların satışın yapıldığı yılda sermayeye ilave edilen kısmının kurumlar vergisinden istisna edilmesi için gerekli olan satışa konu kıymetin asgari iki yıl süreyle elde tutulma şartının kaldırılmasına ve istisna edilen tutar üzerinden yapılan gelir vergisi stopaj kesintisinin de düşürülmesi konusunda Maliye Bakanlığı'ndan talepte bulunulmuştur.